

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

GENERÁLNÍ
ŘEDITELSTVÍ

Mgr. Jiří Vajčner, Ph.D.
ředitel odboru památkové péče
Ministerstvo kultury
Maltézské náměstí 1/471
118 00 Praha 1

KONCEPT

Váš dopis čj. / ze dne:

Naše čj.: NPU-310/347/2021

Vyřizuje:

Spisový znak: 816.6

Praha 18. 3. 2021

Návrh na prohlášení souboru dřevěných kostelů Pobeskydí za národní kulturní památku

Vážený pane řediteli,

na základě Vašeho dopisu ze dne 4. 1. 2021, č. j. MK 80328/2020 OPP zasíláme k posouzení Vědecké radě Ministerstva kultury pro památkovou péči **návrh na prohlášení souboru dřevěných kostelů Pobeskydí za národní kulturní památku**. Materiál byl ostravským pracovištěm NPÚ zpracován na základě metodiky MK ČR k podávání návrhů kulturních památek za národní kulturní památky, podle níž se národními kulturními památkami mohou stát takové kulturní památky, které svými hodnotami přesahují regionální význam a zároveň splňují nejméně jedno z níže specifikovaných kritérií bez hierarchizace jejich významu:

1. jsou nej kvalitnějšími nebo alespoň obzvlášť vynikajícími reprezentanty určité druhové skupiny kulturních památek;
2. jsou doklady tvorby a invence výjimečného tvůrce národního či nadnárodního významu;
3. dokumentují nejdůležitější etapy vývoje výtvarného umění, architektury, stavitelství, urbanismu, zahradní a krajinářské tvorby, vědy, techniky a industriálního rozvoje nebo přinášejí mimořádné svědectví o vývoji a rozmanitosti duchovní nebo hmotné kultury v daném období;
4. jsou významné svou vzácností a hodnotou stáří jako již ojedinělé doklady zaniklých epoch vývoje mnohonárodnostní společnosti na našem území;
5. jsou širší veřejností vnímány jako součást národní respektive evropské identity pro jejich hlubokou vazbu na významné historické epochy, události nebo tradice;
6. mají přímý a důležitý vztah k významným událostem nebo osobnostem národního či mezinárodního významu;
7. obzvlášť výrazně dokládají myšlenkové a náboženské proudy nebo uměleckou tvorbu, mající pro české země zásadní pozitivní význam;
8. jsou unikátním hmotným pramenem v oblasti vědy, výzkumu, vzdělání a upevňování národní identity.

Navrhovaný soubor dřevěných kostelů v Pobeskydí byl posouzen na jednání Interní komise náměstkyně generální ředitelky pro památkovou péči dne 16. března t.r. **Komise projednala návrh ÚOP v Ostravě na prohlášení souboru 12 dřevěných kostelů v oblasti Podbeskydí za NKP, a podpořila prohlášení souboru 11 dřevěných kostelů (10 kostelů, 1 kostelní areál) v oblasti Podbeskydí za NKP, a to s výjimkou kopie požárem zničeného kostela v Gutech.** Tuto novostavbu komise doporučila ze souboru vyřadit, vzhledem k nejednoznačnému posuzování míry obsahové, formální a materiálové autenticity v podobných případech. V této souvislosti je třeba rovněž přihlídnout k teoretickým základům a tradicím památkové péče v našem regionu, jež kladou značný důraz na materiálovou autenticitu a hodnotu stáří. Důvodem byla i jistá analogie s také nedávno vyhořelým a záhy hmotově rekonstruovaným kostelem sv. Kateřiny v Ostravě - Hrabové, geograficky i typologicky náležejícího do této skupiny dřevěných sakrálních památek, který do navrhovaného souboru nebyl pojat. Proto byl uplatněn princip jednotného přístupu k oběma těmto hodnotově i svým nedávným osudem obdobným stavbám. Tímto rozhodnutím však nebyl nijak zpochybněn jejich status kulturní památky, mimo jiné též s ohledem na potřebu zachování ochrany paměti místa.

Návrh souboru dřevěných kostelů v Pobeskydí ve finální podobě obsahuje celkem 10 kostelů a 1 kostelní areál:

- 1. kostel sv. Petra a Pavla, Albrechtice (r. č. ÚSKP 13922/8-778)**
- 2. kostel sv. Bedřicha, Bílá (r. č. ÚSKP 26412/8-613)**
- 3. kostel Povýšení sv. Kříže, Bystřice (r. č. ÚSKP 39745/8-645)**
- 4. kostel Nanebevstoupení Páně, Petrovice u Karviné, č. o. Dolní Marklovice (r. č. ÚSKP 16635/8-811)**
- 5. kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů, Staré Hamry (vrch Gruň) (r. č. ÚSKP 52103/8-4080)**
- 6. kostel sv. Ondřeje, Hodslavice (r. č. ÚSKP 21592/8-1588)**
- 7. kostel sv. Cyrila a Metoděje, Hřčava (prozatím není KP, souběžně podáván návrh na KP)**
- 8. kostel sv. Mikuláše, Nýdek (r. č. ÚSKP 27716/8-690)**
- 9. kostel sv. Antonína Paduánského, Vyšní Lhoty (vrch Prašivá) (r. č. ÚSKP 45430/8-727)**
- 10. kostel sv. Michaela archanděla, Řepiště (r. č. ÚSKP 37248/8-703)**
- 11. areál kostela Všech svatých, Sedliště (r. č. ÚSKP 21823/8-704)**

Popis památkových hodnot celého souboru i jeho dílčích částí, splnění hodnotových kritérií pro prohlášení, prostorovou identifikaci jednotlivých částí souboru a rozsah navrhované památkové ochrany naleznete v příloze.

Vzhledem k tomu, že jedna ze součástí navrhovaného souboru dřevěných kostelů v Pobeskydí, kostel sv. Cyrila a Metoděje v Hřčavě, není zatím kulturní památkou, zasíláme zároveň návrh na prohlášení tohoto kostela za kulturní památku, podpořený jednohlasným stanoviskem regionální komise NPÚ ÚOP v Ostravě.

Komise navíc **doporučila doplnit předložený soubor o kostel Panny Marie Sněžné ve Velkých Karlovicích**, jehož nesporné památkové hodnoty i geografické umístění jednoznačně umožňují jeho přiřazení do této skupiny. Památka ovšem na základě současného rozdělení krajů nespadá do gesce ÚOP v Ostravě, nýbrž ÚOP v Kroměříži. Přesah souboru NKP do jiného kraje s sebou nese možné administrativní komplikace, interní komise přesto doporučuje zvážit možnost doplnění navrhovaného souboru o uvedený kostel ve Velkých Karlovicích. Odbor evidence, dokumentace a informačních systémů ÚOP v Ostravě v této věci již telefonicky oslovil ÚOP v Kroměříži, které v zásadě verbálně návrh podpořilo. Zároveň byl odeslán vedení ÚOP v Kroměříži oficiální dopis s dotazem a žádostí o dodatečné zpracování podkladů k přiřazení kostela ve Velkých Karlovicích do navrhovaného souboru NKP nebo eventuálně k jeho prohlášení jako samostatné NKP, která by sice ideově spadala do tohoto souboru, ale fungovala by v teritoriálně jiném režimu výkonu státní

správy. V kladném případě přislíbilo ÚOP v Ostravě s ohledem na své zkušenosti a také pro urychlení celého procesu a zachování jednotné formy finální podoby návrhu součinnost při zpracování materiálů k prohlášení tohoto kostela za NKP.

Prohlášení většího souboru objektů za NKP, vzájemně více vzdálených a situovaných na rozlehlejším území nemá zatím u nás paralelu, nicméně zároveň bylo při jednání komise poukázáno na dnes již samozřejmou praxi skupinových nominací UNESCO (tzv. sériové statky světového dědictví). Interní komise dále k této specifické problematice konstatovala, že téma souborných NKP by se mělo stát předmětem budoucí diskuse spojené s širší metodickou přípravou a rozpracováním směřujícím k vytvoření uceleného koncepčního přístupu. V některých případech může určité mimořádné hodnoty dokumentovat právě jen ucelená sestava vhodně vybraných položek reprezentujících konkrétní regionální typologickou či konstrukční řadu, vývojové souvislosti nebo jiný místně vázaný jev, který by jinak sám o sobě vytržen z kontextu ztrácel svou vnitřní integritu a kontinuitu, unikátnost a genetické vazby. Předmětný soubor dřevěných kostelů v Pobeskydích není v rámci ČR ojedinělou skupinou památek podobného typu a jeho případné prohlášení za NKP by dle našeho názoru nemělo zůstat bez logické návaznosti na prohlášení srovnatelných kvalitních souborů dřevěné sakrální architektury v některých regionech ČR představujících významný potenciál pro tento stupeň památkové ochrany. Jedná se především o dřevěné kostely Jesenicka a severovýchodních Čech či dřevěné zvonice severovýchodních Čech a Slánska.

Dřevěná sakrální architektura je stále nedoceněnou součástí našeho památkového fondu. Dochované dřevěné kostely, kaple a zvonice představují poslední zbytky dříve velmi početného a plošně rozšířeného stavebního typu, který byl zejména v průběhu 19. a 20. století nahrazován zděnými ekvivalenty, podléhal razantním přestavbám i častým požárům. Už jen na několika málo místech dnes najdeme relativně ve větším množství zachovalé zástupce této architektury. Patří k nim také a především Pobeskydí s navrženým souborem dřevěných kostelů, který lze podle závěrů interní komise označit za vnitřně kompaktní skupinu památek splňujících kritéria kladená na soubornou NKP.

S pozdravem

Ing. arch. Naděžda Goryczková
generální ředitelka

Přílohy:

Návrh na prohlášení souboru dřevěných kostelů Pobeskydí za NKP – anotace a kritéria pro vyhlášení
Prostorová identifikace jednotlivých částí navrhovaného souboru NKP
Prostorové vymezení jednotlivých částí navrhovaného souboru NKP
Návrh na prohlášení kostela sv. Cyrila a Metoděje v Hřčavě za kulturní památku